

VIII. Zarządzanie Programem ochrony środowiska

Ustawa Prawo ochrony środowiska wymaga określenia w programie środków niezbędnych do osiągnięcia celów, w tym mechanizmów prawno-ekonomicznych i środków finansowania. Realizacja Programu rozpocznie się już od momentu jego uchwalenia przez Radę Powiatu w Poznaniu. W celu prawidłowej realizacji Programu i osiągania zamierzonych celów niezbędne jest stworzenie właściwych zasad zarządzania programem.

Wyodrębnia się cztery podstawowe grupy uczestniczące w realizacji programu: podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem, podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące, podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu, mieszkańcy Powiatu będący podmiotem odbierającym wyniki działań programu. Zadania objęte Programem w większej części realizowane będą przez władze samorządowe, ale tylko odpowiednia współpraca ze społeczeństwem, podmiotami gospodarczymi i innymi organami pozwoli na osiągnięcie właściwego efektu. Pomocna jest tutaj współpraca z władzami wszystkich gmin Powiatu i innymi instytucjami podejmującymi działania na rzecz ochrony środowiska. Propagowanie działań zmierzających do poprawy stanu środowiska wśród społeczeństwa i ich widoczne efekty zwiększą aktywność mieszkańców, zaangażowanie i świadomość istoty zagadnień środowiskowych. Ważna jest także współpraca z Inspekcją Ochrony Środowiska. Działalność kontrolna Inspekcji i przekazywanie Staroście Poznańskiemu informacji o jej przebiegu umożliwia egzekwowanie warunków wynikających z decyzji administracyjnych i podejmowanie działań w celu mobilizacji podmiotów korzystających ze środowiska do prawidłowego postępowania. Możliwości organizacyjne i techniczne Inspekcji pozwalają podczas kontroli na wykonanie niezbędnych pomiarów i oceny stanu środowiska.

Na prawidłowe zarządzanie Programem składają się następujące elementy:

- harmonogram zadań,
- instrumenty zarządzania,
- monitoring jakości środowiska,
- działalność kontrolna.

1. Harmonogram zadań

Szczegółowy **harmonogram i opis zadań** przedstawiony został w rozdziale VII w Tabeli 11 „Działania służące realizacji wyznaczonych celów i priorytetów ekologicznych”. Prowadzenie

działań zgodnie z jego zapisami pozwoli na terminowe wywiązywanie się z realizacji Programu.

2. Instrumenty zarządzania

Do instrumentów umożliwiających realizację celów i zadań należą:

2.1 Instrumenty prawne

Instrumenty prawne to przede wszystkim decyzje wydawane przez organy ochrony środowiska. Kompetencyjnie staroście przypisane jest wydawanie decyzji w odniesieniu do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, na podstawie przepisów Prawa ochrony środowiska, takich jak:

- pozwolenia zintegrowane,
- pozwolenia na wytwarzanie odpadów,
- pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,
- decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu,
- decyzje ograniczające negatywne oddziaływanie na środowisko.

Pozostałe decyzje wynikające z innych przepisów, to przede wszystkim:

- decyzje zatwierdzające program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- zezwolenia na zbieranie, transport i odzysk odpadów,
- zezwolenia na wycinkę drzew w lasach niepaństwowych,
- zezwolenia na usuwanie drzew i krzewów z nieruchomości gminnych,
- pozwolenia wodnoprawne,
- koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż,
- decyzje o wyłączeniu gruntów rolnych z produkcji,
- decyzje związane z rekultywacją gruntów zdewastowanych i zdegradowanych.

Rada Powiatu jest także organem właściwym do tworzenia obszarów ograniczonego użytkowania (w odniesieniu do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko), jeśli taka konieczność wyniknie z oceny oddziaływania na środowisko, analizy porealizacyjnej lub przeglądu ekologicznego. Innym instrumentem prawnym jest monitoring środowiska, czyli system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenia, przetwarzania i rozpowszechniania informacji o środowisku. Zasady funkcjonowania państwowego monitoringu środowiska oraz zadania organów Inspekcji Ochrony Środowiska określają przepisy ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska.

Kolejnym instrumentem prawnym są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Są to dokumenty, które nie są sporządzane na szczeblu powiatowym, ale Starostwo Powiatowe bierze czynny udział w planowaniu na poziomie gminnym. Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa od kilku lat w porozumieniu z Wydziałem Dróg i Gospodarki Przestrzennej wnosi uwagi z zakresu ochrony środowiska do każdego opiniowanego przez Starostę studium.

2.2 Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych zaliczyć należy przede wszystkim:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – wnoszone przez podmioty zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska za wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów,
- opłaty za usunięcie drzew lub krzewów ustalane zgodnie z ustawą o ochronie przyrody oraz przepisami wykonawczymi,
- opłaty za wyłączenia gruntów rolnych i leśnych z produkcji uiszczane na podstawie przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- administracyjne kary pieniężne - ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, ustalonych decyzją w zakresie wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, poboru wód, składowania odpadów, a także w zakresie magazynowania odpadów i emitowania hałasu do środowiska,
- pomoc z budżetów samorządów terytorialnych,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

2.3 Instrumenty społeczne

Najważniejszym instrumentem społecznym jest edukacja ekologiczna, czyli oddziaływanie na ludzi w celu kształtowania ich świadomości ekologicznej. Kształcenie i wychowywanie społeczeństwa szanującego środowisko przyrodnicze może przynieść konkretne

i długotrwałe efekty. Edukacja ekologiczna obejmuje prowadzenie szkoleń, konkursów, wykładów z tematyki z zakresu ochrony środowiska i kształtowania środowiska, umożliwiającej łączenie wiedzy przyrodniczej z postawą humanistyczną. Istotne jest także rzetelne informowanie mieszkańców przy podejmowaniu decyzji i w innych działaniach wymagających udziału społeczeństwa. Innym rodzajem instrumentu społecznego mogą być też prowadzone konsultacje społeczne.

2.4 Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych zaliczamy programy strategiczne, które kształtują główne kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, turystycznego czy ochrony środowiska. Do takich instrumentów niewątpliwie należy Strategia Rozwoju Powiatu Poznańskiego na lata 2006-2013, opisana szerzej w rozdziale IV.

3. Monitoring jakości środowiska

Kolejnym narzędziem zarządzania programem jest **monitoring środowiska**. Ocena jakości środowiska prowadzona jest przede wszystkim w ramach wyżej wspomnianego państwowego monitoringu środowiska. Obecnie realizowany jest Program Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Wielkopolskiego na lata 2010-2012. „Celem państwowego monitoringu środowiska jest wspomaganie działań na rzecz ochrony środowiska, zarządzania środowiskiem i wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju poprzez systematyczne informowanie organów administracji i społeczeństwa o:

- 1) jakości elementów przyrodniczych, dotrzymywaniu standardów jakości środowiska określonych przepisami oraz obszarach występowania przekroczeń tych standardów,
- 2) występujących zmianach jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian, w tym powiązaniach przyczynowo-skutkowych występujących pomiędzy emisjami i stanem elementów przyrodniczych” – (<http://www.poznan.pios.gov.pl>).

Badania monitoringowe przeprowadza się w sposób cykliczny, stosując ujednolicone metody zbierania, gromadzenia i przetwarzania danych – zgodnie z art. 26 ust. 2 ustawy Prawo ochrony środowiska.

Starostwo Powiatowe również prowadzi działania, które pozwalają na analizę stanu środowiska. Wymienić tutaj należy m. in.: badania jakości wód jezior na terenie powiatu poznańskiego, badania jakości gleby i ziemi, weryfikację wyników pomiarów emisji hałasu, pomiarów emisji do powietrza, badań odprowadzanych ścieków, pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych.

4. Działalność kontrolna

Starosta jako organ ochrony środowiska zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska. Do wykonywania funkcji kontrolnych organ może upoważnić pracowników Starostwa. W związku z powyższym do kontroli z zakresu ochrony środowiska upoważniani są pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa. Kontrolujący uprawnieni są zgodnie z art. 379 ust. 3 ww. ustawy do:

- wstępu wraz z rzeczoznawcami i niezbędnym sprzętem przez całą dobę na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 - na pozostały teren;
- przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych;
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego;
- żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli.

Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa wykonuje kontrole zgodnie z ustalonym planem kontroli lub w związku z sygnałami mieszkańców. Kontrole przeprowadzane są przede wszystkim z zakresu wycinki drzew i wykonywania nasadzeń w ramach rekompensat, wyłączenia gruntów rolnych z produkcji rolniczej, gospodarowania odpadami, wprowadzania gazów lub pyłów do powietrza, odprowadzania ścieków do wód lub do ziemi, wykonywania urządzeń wodnych. Kontrole przestrzegania przepisów o ochronie środowiska wykonuje także Inspekcja Ochrony Środowiska. Przykładem współpracy w ramach działań kontrolnych są wystąpienia Starosty do WIOŚ o wykonanie pomiarów w przypadku zgłoszeń uciążliwości hałasowych. Przeprowadzone badania emisji hałasu pozwalają na podjęcie dalszych działań, zgodnie z posiadanymi kompetencjami.